

САТЫП АЛУ ЛОГИСТИКАСЫ

Дәрістің мақсаты – сатып алу/жабдықтау логистикасының мәні мен мазмұнын түсіндіру.

Міндеттері:

- қамтамасыз етудегі логистика ұғымын, оның мазмұнын ашу;
- материалдарға қажеттілікті анықтау әдістерін түсіндіру;
- сатып алуды ұйымдастыру процесін және жеткізушілерді таңдау тәртібін ұсыну.

Негізгі түсініктер: жабдықтау логистикасы, сату/сатып алу, жабдықтау, жеткізушілер, жабдықтаушылар

Қарастырылатын сұрақтар:

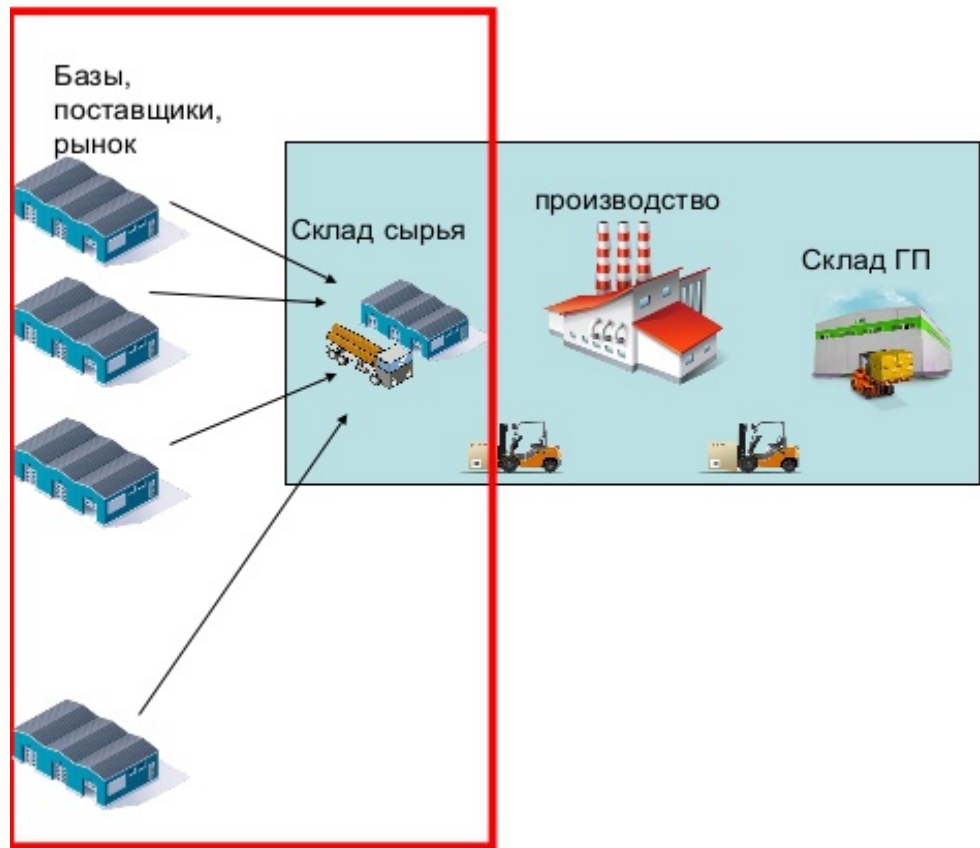
1. Жабдықтау және сатып алу
логистикасының мәні
2. Материалдарға қажеттілікті
анықтау әдістері
3. Жеткізушіні таңдау міндеті

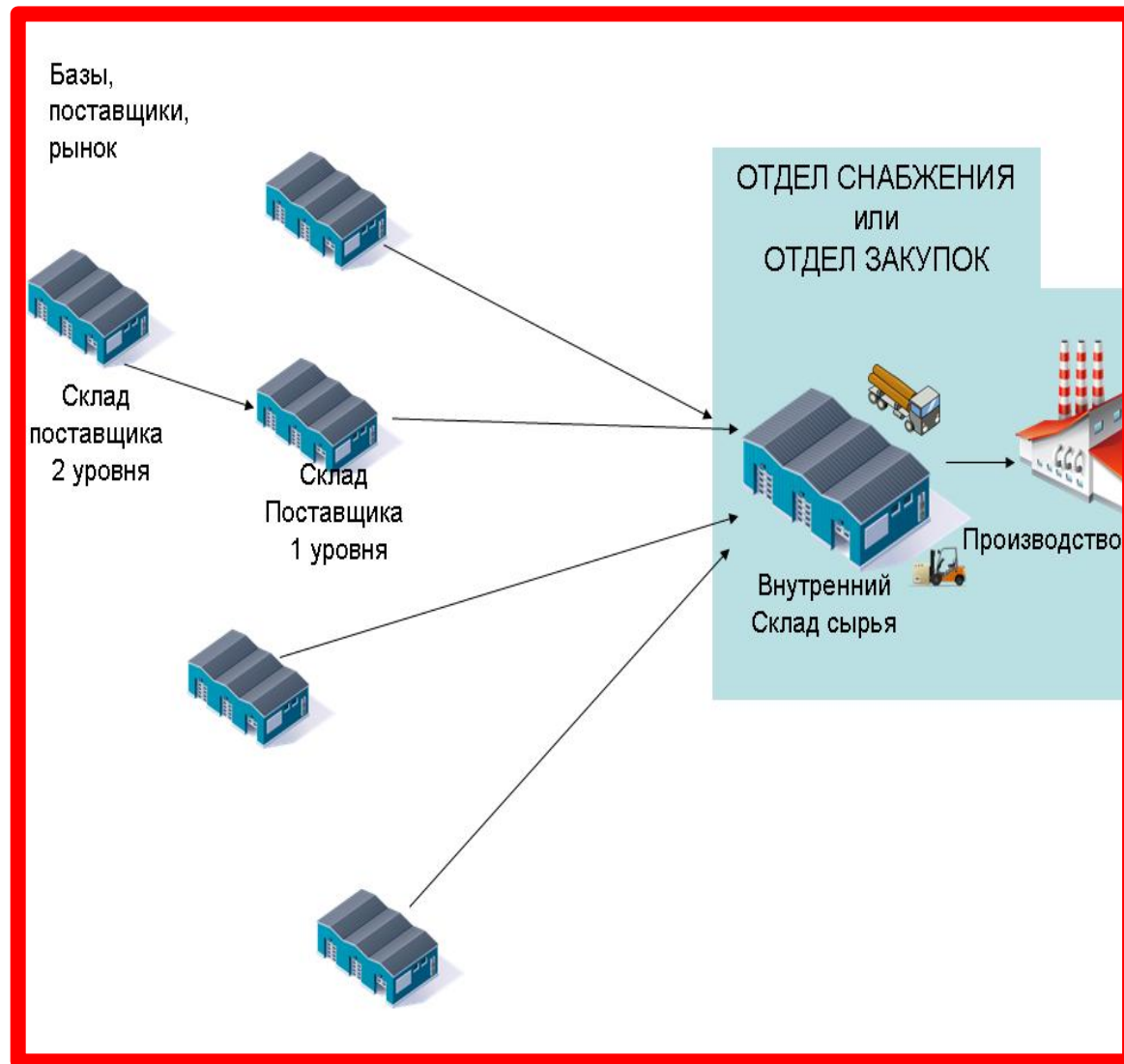
ЖАБДЫҚТАУ ЛОГИСТИКАСЫНЫҢ МӘНІ

Жабдықтау логистикасы
- бұл өндірістік кәсіпорын үшін шикізатты, жартылай фабрикалар мен компоненттерді жоспарлауға, тапсырыс беруге және жеткізуге байланысты логистиканың функционалды саласы.

Базы,
Потребители,
рынок

"сатып алу" термині сатып алу процесін, яғни сатып алу қажеттілігін, баға туралы келіссөздерді, сондай-ақ тауарларды жеткізуге және төлеуге байланысты басқа шарттарды сипаттайды.

"Жеткізу" термині кеңірек мағынаға ие. Бұл сатып алудың әртүрлі түрлерін (сатып алу, жалдау, лизинг, келісімшарт бойынша жұмыстарды орындау), сондай-ақ байланысты операцияларды, яғни жеткізушілерді таңдауды, мәміле шарттарын келісу бойынша келіссөздер жүргізуді, жеткізу шарттарын келісуді, жеткізушілердің көрсеткіштерін бақылауды, жеткізушілерден алынған тауарларды сақтау мен қабылдауды қамтитын кешенді функция. Әдетте, жабдықтау қызметі материалдардың қозғалысын дербес жүзеге асырмайды, бірақ оны ұйымдастырады.

Ұйымдастырушылық тұрғыдан **жабдықтау бөлімдері** өндірістік кәсіпорындарда құрылады, өйткені ішкі тұтыну және кіріс материалдық ағымның өзгеруі жүзеге асырылады, ал **сатып алу** бөлімдері тауарларды қайта сату жүзеге асырылатын сауда кәсіпорындарында құрылады.

Жабдықтауда пайда болмайды,
бірақ капиталды үнемдеу
қалыптасады және кіріс материалдық
ағынын және ішкі материалдық
ағынның бір бөлігін басқаруды
жақсарту арқылы шығындар азаяды.
Материалдарды қолайлы бағамен
сатып алу, сату, жеткізу, сақтау және
оңтайлы өндірістік қорларды
қалыптастыру шығындарын азайту
өте маңызды.

Өндірісті шикізатпен және материалдармен қамтамасыз ету функциясын жүзеге асыру үшін кәсіпорында **жабдықтау** қызметі құрылады.

Жабдықтау қызметінің қызметкерлері мынадай функцияларды орындайды:

- жеткізушілерді таңдайды;
- шарттар жасасады және олардың орындалуын бақылайды;
- жеткізу шарттары бұзылған жағдайда шаралар қабылдайды.

КӘСІПОРЫНДАҒЫ ЖАБДЫҚТАУ ОПЕРАЦИЯЛАРЫ МЫНАДАЙ РЕТПЕН ОРЫНДАЛАДЫ

жеткізу көздері мен жеткізушілерді таңдау

жеткізу немесе сатып алу-сату шартын жасасу

жеткізуді ұйымдастыру

жеткізу шарттары туралы келіссөздер жүргізу

жеткізушілерден тауарларды саны мен сапасы бойынша қабылдау

көлік-қойма жұмыстары

ЖАБДЫҚТАУ ЖӨНІНДЕГІ ҚАТАРДАҒЫ МАМАН МЫНАДАЙ ФУНКЦИЯЛАРДЫ ОРЫНДАЙДЫ:

шарт жасасу

шарттың орындалуын
бақылау

шикізатты жеткізуді
ұйымдастыру

қоймалауды
ұйымдастыру

**ЖАБДЫҚТАУ ҚЫЗМЕТІНДЕГІ ЖЕТЕКШІ МАМАН ТАЛДАМАЛЫҚ ЖҰМЫСПЕН
АЙНАЛЫСАДЫ ЖӘНЕ МЫНАДАЙ МІНДЕТТЕРДІ ШЕШЕДІ:**

жиынтықтауыштарды сатып алудың орындылығын анықтау немесе өз өндірісі – "жасау немесе сатып алу" міндеті;

жеткізушілерден ұсыныстар алу және бағалау;

қажетті жиынтықтауыштарды іздеу;

жеткізушілерді таңдау;

мультимодальдық тасымалдар кезінде көлік түрін немесе көлік түрлерінің үйлесімін таңдау;

қорларды басқару және оларды реттеу.

Жабдықтау нәтижелерінің тиімділігі мынадай көрсеткіштер бойынша айқындалады:

- сатып алушы мен өнім берушінің күшімен жүзеге асырылған шикізатқа жұмсалатын шығындар шамасының азаюы;
- өнімді уақтылы жеткізуді жүзеге асыратын өнім берушілердің пайызы (шикізат түрлері бойынша)
- шикізатқа жұмсалатын шығындарды үнемдеу;
- ақаулы бұйымдардың пайызы;
- мерзімі өткен тапсырыстардың пайызы;
- орташа мерзім-ставкаға дейін.

2.САТЫП АЛУ ЛОГИСТИКАСЫНЫҢ МІНДЕТТЕРІ

Кәсіпорынды еңбек заттарымен қамтамасыз ету үрдісінде жауап беретін негізгі сұрақтар дәстүрлі және жабдақтау логикасымен анықталады:

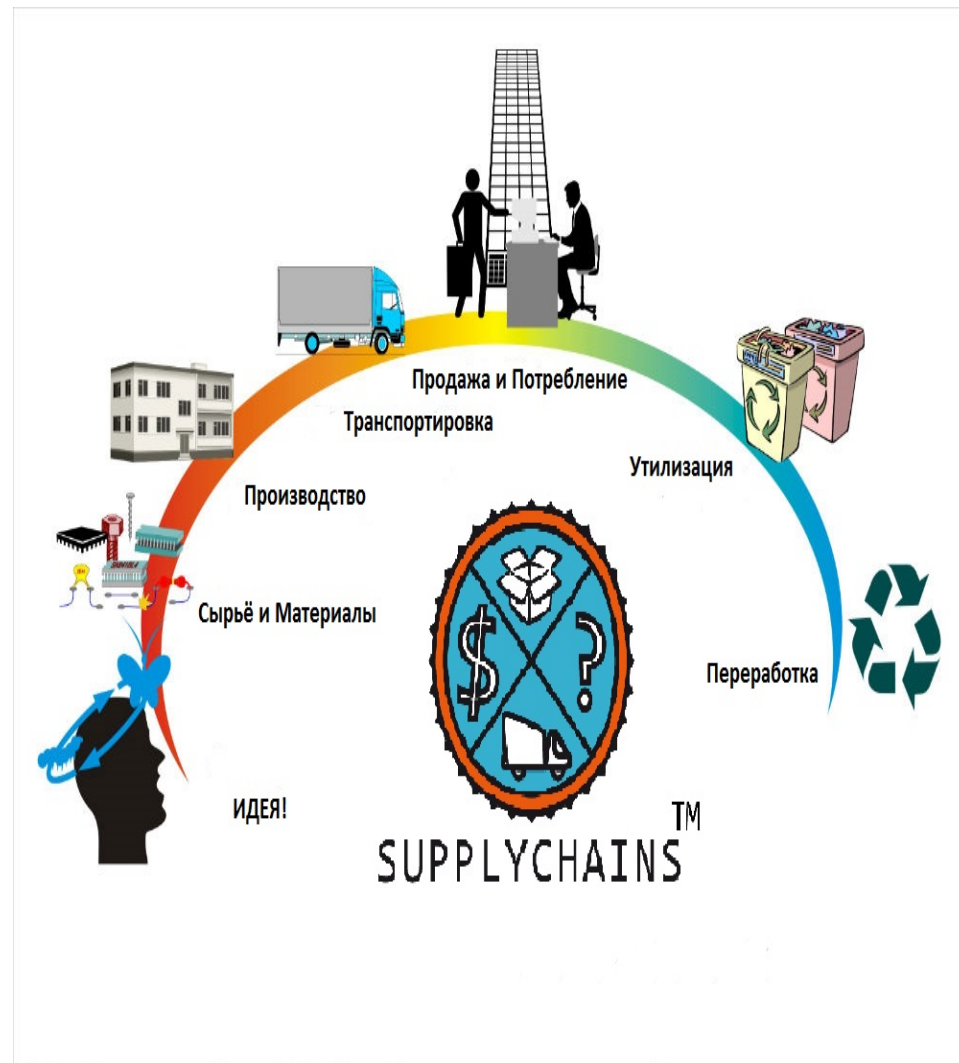
- **не сатып алу;**
- **қанша сатып алу;**
- **кімнен сатып алу;**
- **қандай шарттарда сатып алу.**

Дәстүрлі тізімге логистика келесі сұрақтарды қосады:

- сатып алуларды өндіріс және өткізумен қалай жүйелі түрде байланыстыру қажет;
- кәсіпорын қызметін жабдықтаушылармен қалай жүйелі байланыстыру керек.

Сатып алу логистикасының
мақсаты - ең жоғары
экономикалық тиімділікпен
өндіріс қажеттіліктерін
қанағаттандыру

САТЫП АЛУ ЛОГИСТИКАСЫНЫҢ МІНЕТТЕРІ

өндірістік кәсіпорынды жабдықтау жоспарын әзірлеу

шикізат пен компоненттерді жеткізудің негізделген мерзімдерін сақтау

шикізат бірліктерінің саны мен олардың қажеттіліктері арасындағы дәл сәйкестікті қамтамасыз ету

шикізат пен жинақтаушы бұйымдардың сапасы бойынша өндіріс талаптарын сақтау

қолданыстағы жабдықтау жүйесін талдау

САТЫП АЛУ ЛОГИСТИКАСЫНА ЖАТАТЫН МӘСЕЛЕЛЕР

Материалдық ресурстарға деген қажеттілікті анықтау.

Сатып алу нарығын зерттеу.

Жабдықтаушыларды таңдау.

Сатып алуды жүзеге асыру

Жеткізуді бақылау.

Сатып алу бюджетін дайындау.

Сатып алулардың өндіру, өткізу, қоймалау және тасымалдау, сондай-ақ жабдықтаушылармен жүйелі өзара байланысын орнату.

ЖАБДЫҚТАУШЫНЫ ТАҢДАУ МӘСЕЛЕЛЕРІ

*Әлеуетті
жабдықтаушыларды
іздеу.*

*Әлеуетті
жабдықтаушыларды
талдау.*

*Жабдықтаушылармен
жасаған жұмыстардың
нәтижесін бағалау.*

1.Әлеуетті жабдықтаушыларды іздеу.

- байқау жариялау;
- жарнама материалдарын зерттеу: фирмалық каталогтар, бұқаралық ақпарат құралдарындағы хабарландырулар және т.б.
- көрме және жәрмеңкелерге бару;
- әлеуетті жабдықтаушылармен хат алмасу және жеке байланыстар орнату;

2. Әлеуетті жабдықтаушыларды талдау

- жабдықтаушының тұтынушыдан орналасу қашықтығы;
- ағымды және жедел тапсырыстарды орындау мерзімдері;
- резервтік қуаттардың болуы;
- жабдықтаушыдағы сапаның басқарылуын ұйымдастыру;
- жабдықтаушының психологиялық жағдайы (ереуілдердің болу мүмкіндіктері);
- жеткізілетін құралдың қызмет ету мерзімінде қосалқы бөлшектердің жеткізілуін қамтамасыз ету қабілеттілігі;
- жабдықтаушының қаржы жағдайы, оның несие қабілеттілігі және т.б.

3. Жабдықтаушылармен жасаған жұмыстардың нәтижесін бағалау.

Жабдықтаушыны таңдауға бекітілген келісім-шарттың жұмыс нәтижелері әсер етеді. Ол үшін жабдықтаушының рейтингісін есептеуге мүмкіндік беретін арнайы бағалау шкаласы жасалады

ЖЕТКІЗУШІЛЕРДІ БАҒАЛАУ ӘДІСТЕРІ

1-әдіс. Балл әдісі-жеткізушілердің ең маңызды критерийлері, балл жүйесі және Максималды бағалау, сондай-ақ өлшемдердің бірлік үлестеріндегі маңыздылығы анықталады. Балл неғұрлым жоғары болса, провайдер соғұрлым қолайлы болады.

2-әдіс. "Мінсіз жеткізуші" -
мінсіз жеткізушінің көрсеткіштері
анықталады, содан кейін барлық
жеткізушілер идеалмен
салыстырылады.

3-әдіс. Басымдықтар. Өнім берушілер
жұмысының нәтижелері бойынша оларды
нақты бағалау жүргізіледі. Ол үшін
бағалаудың маңызды критерийлері
таңдалады.

4-әдіс.

Сараптамалық бағалау
немесе сауалнама әдісі
(Delphi әдісі).

5-әдіс. Иерархияны талдау әдісі.
Әрбір бағалау өлшемінің салмақтық
коэффициенті анықталады (баға,
қашықтық, партиялылық және т.б.).

Содан кейін әр жеткізушінің
көрсеткіштерін жұптасып салыстыру
жүргізіледі. Нәтижесінде Жаһандық
рейтинг есептеледі және ең жоғары
рейтингі бар провайдер таңдалады.

Бақылау сұрақтары

1. Жеткізу логистикасы мәнін ашыңыз?
2. Жеткізу логистикасының мақсаттары, міндеттерін сипаттаңыз?
3. Жеткізу логистикасының объектісін анықтаңыз?
4. "Сатып алу" термині мен "жабдықтау" терминінің айырмашылығы сипаттаңыз?
5. Кәсіпорында жабдықтау операциялары қандай ретпен орындалатындығын талдаңыз?
6. Кәсіпорындағы жабдықтау қызметі қандай функцияларды орындайтындығын тізімдеңіз?
8. Жабдықтау қызметінің тиімділігі қандай көрсеткіштер бойынша бағаланатындығын анықтаңыз?
9. Мамандандырылған жабдықтау әдістерін тізімдеңіз?
10. Жеткізушіні таңдау тапсырмаларын тұжырымдаңыз.
11. Жеткізушілерді таңдау қандай негізгі өлшемдерге сәйкес келетіндігін саралаңыз?
12. Жеткізушіні таңдау үшін қандай қосымша белгілер қолданылатындығын анықтаңыз?
13. Жеткізушіні таңдау қадамдарын көрсетіңіз.

